

UPPSALA
UNIVERSITET

*Landskapsplanering för att främja biologisk mångfald i skogen och
ett varierat skogsbruk*

Workshop Naturvårdsverket 12 jan 2017

Landskapsplanering för att främja biologisk mångfald i skogen och ett varierat skogsbruk

<http://www.slu.se/landscapeplanning>

- Finansierat av Naturvårdsverket inom utlysningen Förvaltning av landskap
- 2016 – 2018
- Tre delprojekt
 - Naturvårdsbiologi
Johnny de Jong, Anouschka Hof, Jörgen Rudolphi
 - Juridik
Maria Forsberg, Gabriel Michanek
 - Ekonomi
Göran Bostedt, Hans Ekvall, Astrid Zabel von Felten

Politisk och rättslig bakgrund

1. Internationellt

- Konventionen om biologisk mångfald m.fl.
- COP 10 Decision X/2, Annex, 12. Nagoya 2010: Med "effektiva och snabba åtgärder stoppa förlusten av biologisk mångfald i syfte att år 2020 ha resilienta ekosystem".

2. EU

- Fågeldirektivet
- Art- och habitatdirektivet
- EU-kommissionen preciserar Nagoyabeslutet: Strategi 2011 för biologisk mångfald. Bl.a. att fram till 2020 integrera åtgärder för biologisk mångfald i skogsbruksplaner.

Politisk och rättslig bakgrund

3. Sverige

- Skogsvårdslagen och miljöbalken, artskyddsförordningen m.m.
- Miljömålet Levande skogar:
"Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas."
- Miljömålet "Ett rikt djur- och växtliv"
- Miljömålen nås inte med dagens styrmedel

Utgångspunkter för skogsvårdslagen

- **Frihet under ansvar**
Lagstiftningen sätter miniminivån och markägaren förväntas gå längre
- Miljömålen ska nås både genom skyddad skog och miljöhänsyn i produktionsskogen – **miljöhänsyn tas på alla brukade ytor**
- Skogen brukas från ett **beståndsperspektiv**

Myndigheterna kring skogen

Länsstyrelsen

Rollen som
”*genomdrivare*” av
miljölagstiftningen.

Skogsstyrelsen

Rollen som
”*problemlösare*” inom
ramen för den
svenska modellen
om ”frihet under
ansvar”.

Lagstiftningen kring skogen

	Länsstyrelsen	Skogsstyrelsen
Roll:	"genomdrivande"	"problemlösande"
1994	NVL	SVL (avreglering)
1995	EU-medlemskap: NV-direktiv	
1999	MB	
2008	Artskyddsförordningen	

4 § artskyddsförordningen (AF, 2007:845)

I fråga om *vilda fåglar* och *vissa listade djurarter* är det förbjudet att

2. **avsiktligt störa djur**, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder,

4. **skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats**.

Dispens får ges endast om: (14 § AF)

- annan lämplig lösning saknas och
- upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus inte försvåras och
- något av de listade skälen föreligger
(utömmande lista), t.ex.:
 - för att skydda vilda djur och växter
 - för att undvika allvarlig skada på egendom
 - av hänsyn till “andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse,”

Förebyggande modell - ekologiskt funktionella nätverk

- Alla fortplantningsområden och viloplatsen behöver inte bevaras, utan *en tillräcklig mängd*
- **Den ekologiska funktionaliteten måste upprätthållas**
 - *möjligheten för en specifik art att inom sitt utbredningsområde fortplanta sig och söka skydd och vila*
 - *effekten på områdets funktionalitet ska bedömas*
- Exempel på verktyg för en förebyggande modell: landskapsplanering och förprovning

UPPSALA
UNIVERSITET

Samråd om artskyddet enligt 12:6 MB

Förebyggande modell

(Skogsstyrelsen)

12:6 MB - samråd
om 2 kap och AF;
SVL

Artskyddsförbud – dispens

(Länsstyrelsen)

Artskyddsförordningen

Varierat skogsbruk?

- Marker som saknar naturvärden av betydelse
- Lägre krav på naturvårdshänsyn, lätta på andra restriktioner i skogsvårdslagstiftningen?
- Koppling till klimatkonventionen, EU:s förnyelsebarhetsdirektiv och svenska miljömålet begränsad klimatpåverkan

Mål

- Utveckla en modell för planering av skogslandskapet som
- genomförs rättsligt och integreras i det svenska rättsliga systemet och
- kompletteras med ekonomiska styrmedel

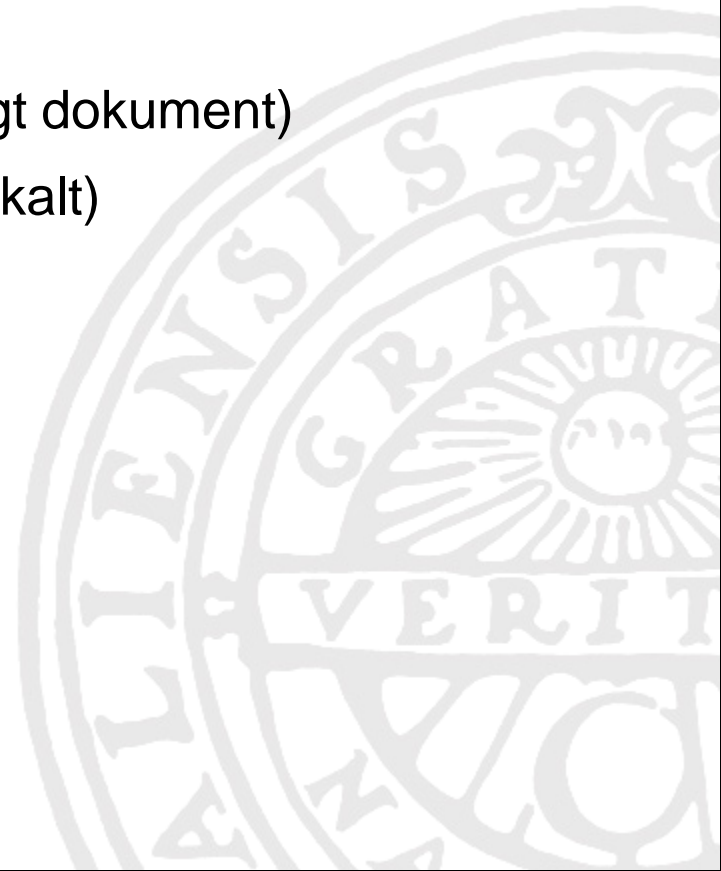

Rättslig genomförande av landskapsplanering (WP2)

Planering i tre faser:

- Landskapsnivå (inventering)
- Regional nivå (översiktligt rättsligt dokument)
- Beståndsnivå (genomförandet lokalt)

Rättsliga forskningsfrågor

- Vilka erfarenheter kan dras av tidigare arbetsmetoder med landskapsansats liksom planering av skog?
- Andra staters landskapsansats för skog (Frankrike, Finland)
- Vad kan hämtas från annan planering av mark och naturresurser?
- Hur kan en rättslig landskapsplanering implementeras och vilken rättslig status bör planerna ha?
- Hur förhåller sig programmets tänkta planering till egendomsskydd och ersättningsrätt
- Lagändringar i övrigt?

Gruppövningar

	Delprojekt 1 Sarek	Delprojekt 2 Padjelanta	Delprojekt 3 Kosterhavet
10.30-11.05	Grp 1	Grp 2	Grp 3
11.10-11.45	Grp 2	Grp 3	Grp 1
11.50-12.30	Grp 3	Grp 1	Grp 2

A photograph of a forest floor covered in moss and rocks, with a fallen log in the foreground and tall trees in the background. The text is overlaid in the center of the image.

Rättsliga frågor vid
implementering av en
landskapsansats
i skogsbruket

UPPSALA
UNIVERSITET

Lavskrikan i Hälsingland

- I randen av sitt utbredningsområde
- Arten ej rödlistad men minskar lokalt och regionalt
- Reviren har minskat från 21 st till 9 sedan 90-talet

Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen bedömde att bevarandestatusen lokalt riskerade att hotas och att det fanns risk för att dess utbredningsområde skulle påverkas

=

5 markägare hindrades från att avverka sammanlagt 29,5 ha. – Ej rätt till ersättning.

Samrådsyttrande Länsstyrelsen i Gävleborg

”Eftersom det finns brist på likartade habitat i närheten är det här området sannolikt av stor betydelse för lavskrikans bevarandetillstånd på regional och lokal nivå. [...] En avverkning skulle påverka landskapet på lång sikt och riskera att allvarligt försämra områdets kontinuerliga ekologiska funktion...”

Diskussionsfrågor

- Är det rimligt att först till kvarn får först mala?
 - Hade det gjort någon skillnad om endast en markägare lämnat in en avverkningsanmälan?
 - 12 revir av 21 har redan försvunnit. När stänger "kvarnen"?
 - Är systemet "rättvist"? Går det att behandla lika fall lika?
 - Är systemet förutsebart och om inte – hur kan man göra det mer förutsebart?
 - Hade frågan kunnat lösas från ett beståndsperspektiv?
- Vem tillhandahåller kunskapen?
- Skulle landskapsplanering kunna lösa några av knutarna ovan?

Egendomsskydd och ersättning

2:15 Regeringsformen (egendomsskyddet)

”ingen kan tvingas ... tåla att det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen”.

Ersättning ska ... vara tillförsäkrad den för vilken det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad på sådant sätt att pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försvåras

Egendomsskydd och ersättning

Bör skydd för vissa hotade arters livsmiljöer alltid tålas utan ersättning? Jfr 4.4 § AF: förbud mot skada på viloplats och fortplantningsområden. Ingen ersättning enligt lag.

Jfr Polluter Pays Principle – User Pays Principle?

Endangered Species Act – aldrig ersättning vid restriktioner

Ingen ersättning om restriktioner följer av allmänna hänsynskrav i 2 kap MB – Är förbudet i AF mot skada av en precisering av 2 kap. MB?

Ska kravet vara rimligt enligt 2:7 MB?

Avslutande diskussionsfrågor

- Vilka goda exempel finns från tidigare arbetsmetoder med landskapsansats och planering? Vilka fallgropar bör vi undvika?
- Är det bara vissa arter som behöver hanteras från ett landskapsperspektiv?
- Är det bra med generella krav lika för alla eller bör vi frångå till förmån för mer anpassat och diversifierat skogsbruk.
- Behöver begreppet ”pågående markanvändning” preciseras och modifieras?
- Finns problem med att kunskap om fastighetens värden offentliggörs?
- Kan landskapsplanering vara ett verktyg för att identifiera ytor som kan intensivodlas? ‘

Fortsatt kommunikation

- Projekthemsida

<http://www.slu.se/landscapeplanning>

- Mångfaldskonferensen 2017

Skogslandskapet – en mångfald av mål och brukande

<http://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/centrum-for-biologisk-mangfald-cbm/verksamhet/mangfaldskonferens/mk1>

7/

Tack för
uppmärksamheten!

Maria och Gabriel